

صاحبہ با پروفسور محسن مسربت

منبع: برنامه آلمانی صدا و سیمای دولتی ایران (آی آی بی)

27 فوریه 2008

"بدیهی است ایالات متحده آمریکا علاقه‌ای به این موضوع ندارد که امنیت منطقه‌ای به دست خود آن منطقه تعریف شود و با تشکیل نوعی ویژه از ساختار امنیتی، نفوذ آمریکایی‌ها را در آنجا به حداقل رسانده و یا به کلی از بین ببرد." مصاحبه‌ای با محسن مسربت از دانشگاه اوزنابوروک

صدا و سیما: آقای پروفسور مسربت، امنیت منطقه خاورمیانه مدت مديدة است که موضوع مرکزی بسیاری از مباحث است. این موضوع برای مسئولین ایرانی هم مسئله‌ای اساسی است و به همین دلیل به کرات به آن پرداخته‌اند. مدتی قبل در تهران یک کنفرانس امنیتی برگزار شد که در آن برخی از مسئولین ایرانی هم سخنانی مطرح کرده‌اند، از آن جمله آیت الله هاشمی رفسنجانی، رئیس شورای تشخیص مصلحت نظام. شما هم به این موضوع پرداخته‌اید، به همین خاطر از شما خواهش می‌کنم نظرات خود را در ارتباط با پیشنهادات رفسنجانی توضیح دهید.

مسربت: تا آنجا که من می‌دانم پیشنهاد آیت الله رفسنجانی در راستای تشکیل یک کنفرانس امنیت منطقه‌ای با شرکت دولت‌های جنوب غربی، یعنی کشورهای عربی اطراف خلیج فارس، کشورهای اطراف دریای خزر و همینطور افغانستان و پاکستان قرار دارد. این کشورها باستی با همیگر یک ساختار امنیتی را شکل دهنده و بر مبنای گفته رفسنجانی در این رابطه ضروری است که امنیت منطقه در خود منطقه تعریف و پیاده شود. من این نظر را تائید می‌کنم که امنیت در منطقه از درون ساخته می‌شود و نه از خارج. با این وجود نوع تعریفی که از منطقه داده می‌شود، مشکلات متعددی به بار می‌آورد.

صدا و سیما: قبل از این که به این مشکل پیردازیم، پرسش من این است که چه فلسفه‌ای پشت این پیشنهاد خواهد بود؟

مسربت: این یک کنفرانس امنیتی در منطقه است، ولی در آن پیشنهادهای امنیت منطقه‌ای آنطور که در عرف روابط بین المللی مطرح می‌گردد، در اینجا طرح نمی‌شوند. معمول آن است که در کنفرانس‌های امنیت منطقه‌ای تلاش شود تا نزاع‌های موجود در هریک از مناطق از راه برقراری دیالوگ و در مسیری حل و فصل شوند که خلع سلاحی همه جانبی در پی داشته باشد. امنیت مشترک این معنا را می‌دهد که به عنوان مثال امنیت ایران، همزمان متراff باشد با امنیت سایر کشورها در منطقه. برای ایجاد چنین چشم انداز تازه‌ای از امنیت، ضروری است که طرف‌های زیادی با آن توافق داشته باشند. تنها از این طریق است که می‌توان نزاع‌ها را بطور صلح آمیزی خاتمه داد. اما این ایده تازه و نوع انتخاب کشورها نشان نمی‌دهند که پشت این پیشنهاد چه هدفی نهفته است، چرا که از سوی پاکستان به عنوان یک قدرت اتمی در این باصطلاح "گروه امنیتی" عضویت دارد ولی اسرائیل، به عنوان قدرت اتمی دیگر منطقه، عضو این گروه محسوب نمی‌شود. در نتیجه در اینجا فلسفه امنیت مشترک و همگانی مطرح نیست، بلکه تنها امنیت‌گروهی از کشورهای منطقه به عنوان فلسفه کار در نظر گرفته شده است. این البته امری بسیار ناگوار است.

صدا و سیما: این را هم باید اضافه کرد که بسیاری از این کشورها، همانطور که مطلعید، در تصمیم‌گیری‌های خود کاملاً آزاد نیستند. چطور می‌توان این مشکل را برطرف ساخت؟

مسربت: کاملاً درست است. مثلاً عربستان سعودی و کشورهای عربی حوزه خلیج فارس به هیچ وجه در چنین کنفرانسی شرکت نخواهند کرد. آنها در سیاست خارجی و امنیتی خود وابسته به ایالات متحده می‌باشند. شاید آنها تنها در شرایط وجود فشارهای شدید داخلی، تن به شرکت در چنین کنفرانسی بدهند. اما من فکر نمی‌کنم که این ایده در عربستان سعودی یا سایر کشورهای عربی آنچنان قابل درک و روشنگرانه باشد که برای آن، مردم این کشورها دولت هایشان را تحت فشار قرار بدهند. قطعاً خواهید گفت که همکاری مثلاً عربستان سعودی با ایران یا پاکستان برای ایجاد صفت‌بندی‌های جدید، چیزی نیست که الزاماً در ایجاد صلح در منطقه سهم بزرگی داشته باشد. از این رو به نظر من این

ایده، نه در بین مردم و نه در خارج از کشور، از پشتیبانی گستردۀ ای برخوردار نخواهد شد. این تحلیل برای کلیه کشورهای حاشیه دریای خزر هم صادق است.

صدا و سیما: چه اتفاقی بر سر منافع غرب، به ویژه آمریکا خواهد افتاد؟

مسرت: بدیهی است ایالات متحده آمریکا علاقه‌ای به این موضوع ندارد که امنیت منطقه‌ای به دست خود آن منطقه تعریف شود و با تشکیل نوعی ویژه از ساختار امنیتی، نفوذ آمریکایی‌ها را در آنجا به حداقل رسانده و یا به کلی از بین ببرد. برخلاف آن، علاقه برحق ایران و سایر کشورهای منطقه در آن است که بخواهد امنیت خود را، خود تعریف کنند تا از تکرار آنچه در 50 سال گذشته با دخالت از خارج به وقوع پیوست، مانند تجزیه منطقه و تشکیل جناح‌های وابسته به قدرت‌های خارجی، پیشگیری شود. ضروری است که در عمل یک طرح امنیتی بلندمدت و پایدار علیه منافع سلطه جویانه اقتصادی و نفتی دولت‌های غربی، به ویژه ایالات متحده آمریکا، تدارک دیده شود. این کار می‌تواند پشتیبانی گستردۀ ای در برخی از کشورهای غربی و مردم اروپا کسب کند، چرا که کاسه صبر آن‌ها از جنگ، نزاع و تجزیه لبریز شده و تمایلی شدید به صلحی پایدار نشان می‌دهند. احتمال می‌دهم که چشم انداز چنین تحولی برای بسیاری از مردم اسرائیل هم جذاب باشد، چرا که در آن‌جا هم مردم از زندگی توأم با ترس دائمی خسته شده‌اند. آنها هم از این‌که با زرادخانه‌های انتی، پیوسته خود را برای تهدید توامنده‌تر بسازند، بیزار شده‌اند، چرا که از این راه خدمتی به برقراری امنیت برای خود نمی‌کنند.

صدا و سیما: تحقق این پیشنهادات چه پی آمدهایی می‌تواند داشته باشند؟

مسرت: فرض کنید در جنوب غربی آسیا تمام کشورهای نامبرده بهم بپیونددند، در آن صورت ببین آن می‌رود که در این ساختار امنیتی دو کشور ایران و پاکستان دست بالا را داشته باشند و این امر منجر شود کشورهایی که خارج از این گروه می‌باشند، مانند اسرائیل و مصر، دست به تقویت بیشتر بنیه تسليحاتی خود بزنند. نتیجه باز هم یک مسابقه تسليحاتی در منطقه خواهد بود، که هم با سلاح‌های انتی و هم با سلاح‌های سنتی برپا می‌شود. این درست همان چیزی است که ما در 50 سال اخیر شاهد بوده‌ایم. مسابقه تسليحاتی ایران و عراق در زمان دو رژیم شاه و صدام حسین را به یاد آورید که چگونه منجر به جنگ بین دو کشور شد. بنابراین مسابقه تسليحاتی در منطقه وجود داشته است، حالا موضوع این است که چطور می‌توانیم از تکرار آن جلوگیری کنیم؟

صدا و سیما: پیشنهادات رفسنجانی در مقطع کنونی تا چه حد واقع گرایانه اند؟

مسرت: فکر می‌کنم برقراری اتحاد بین این کشورها و ایجاد چنین ساختار امنیتی امری است ممکن، ولی امیدوارم که آیت الله رفسنجانی و مشاوران ایشان به بررسی دقیق تر این ایده پرداخته و درباره عواقب آن عمیق تر بینیشند. مسئله بر سر منافع دراز مدت هموطنان ایرانی ماست، در عین حال نیز منافع تمامی انسان‌ها در منطقه خوشبختانه امروزه الترناتیو‌هایی موجودند که به اعتقاد من به سادگی تحقق پذیر نیستند، ولی تمایلی قوی برای کسب اگاهی و بررسی آنها به منظور از میان برداشتن توانایی‌های تسليحاتی و به ویژه نابودی سلاح‌های کشتار جمعی وجود دارد. برای این کار ضرورت دارد که به اشغال، به ویژه در فلسطین مهر پایانی گذارده شود تا نزاع‌های مرزی به طور صلح آمیزی حل و فصل شده و از این راه به طور مثال مانع ادعاهای ایالات متحده برای داشتن وکالت جهانی به منظور برقراری امنیت در منطقه بگردیم.

این مصاحبه توسط سید هدایت الله شاه رکنی انجام شده است.